

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.30>

НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ОКРЕМИЙ ВИД СПРОЩЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Кройтор В.А.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права та процесу,
Харківський національний університет внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-1849-5721*

Кройтор В.А. Наказне провадження як окремий вид спрощеного провадження в цивільному судочинстві України.

У статті розглядається проблематика збереження гарантій справедливого судового захисту при запровадженні спрощених процедур у цивільному судочинстві. Автор статті зазначає, що шлях України до вступу в ЄС передбачає запровадження нових стандартів функціонування судової влади. Впровадження міжнародних стандартів здійснення правосуддя та закріплення їх у національному цивільному процесуальному законодавстві є важливим етапом поширення європейського права на території України.

У праці зазначено, що однією зі значних новацій цивільного судочинства України, спрямованих на диференціацію судочинства на види судових проваджень, є можливість здійснення цивільного судочинства за правилами спрощеного провадження. Відповідно, нині в доктрині цивільного процесуального права відбувається формування спрощених судових процедур, які оптимізують цивільне судочинство задля ефективного здійснення правосуддя в цивільних справах.

Доведено також, що розвиток спрощених видів цивільного судочинства – це яскравий прояв курсу на подальшу диференціацію судових процедур у вітчизняному судочинстві. Наказне провадження є окремим видом спрощених судових процедур у вітчизняному цивільному процесуальному судочинстві.

Автор зробив висновок про те, що наказне провадження є певним міжгалузевим субінститутом, у порядку якого розглядаються безспірні вимоги, що пред'являються до суду в чітко визначених процесуальним законом випадках, з належним документальним підтвердженням права вимоги. Перелік таких вимог усталений тривалий час і унормований у ст. 161 ЦПК України. При цьому ані спрощене, ані письмове провадження, які регламентовані ЦПК України, не можуть розцінюватися як прояви скороченого чи прискореного судочинства під час військової збройної агресії РФ проти України. Навпаки, цілком логічний інший висновок – про те, що застосування спрощених проваджень сприяє реалізації права на справедливий суд, закріпленого у ст. 6 Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ).

Подальше удосконалення процедур спрощеного провадження має здійснюватись із урахуванням вимог міжнародно-правових стандартів і принципів цивільного судочинства.

Ключові слова: цивільне судочинство, принципи цивільного судочинства, принцип пропорційності, справедливий розгляд цивільних справ, верховенство права, позовне провадження, наказне провадження, спрощене позовне провадження, спрощені судові процедури, Європейський суд з прав людини.

Kroitor V.A. Writ proceedings as a separate type of summary proceedings in civil judiciary of Ukraine.

The author of the article has studied the issue of preserving guarantees of fair judicial protection while introducing summary procedures within civil legal proceedings.

The author of the article has noted that Ukraine's path to joining the European Union involves the introduction of new standards of the judicial power functioning. The introduction of international standards for the administration of justice and their consolidation in national civil procedural legislation is an important stage for spreading European law in Ukraine.

The author of the work has indicated that one of the significant innovations of the civil judiciary of Ukraine, aimed at differentiating legal proceedings into types of judicial proceedings, is the possibility of carrying out civil judiciary according to the rules of summary proceedings. Accordingly, summary judicial procedures that optimize civil legal proceedings for the effective administration of justice in civil cases are being currently formed in the doctrine of civil procedural law.

The author of the work has proved that the development of summary types of civil legal proceedings is a vivid manifestation of the policy for further differentiation of judicial procedures in domestic judiciary. Writ proceedings are a separate type of summary judicial procedures in domestic civil procedural judiciary.

The author has made the conclusion that writ proceedings are a certain inter-branch sub-institution, in the course of which the court considers undisputed claims submitted to the court in cases clearly defined by procedural law and with proper documentary confirmation of the right to claim. The list of such claims has been established for a long time and is regulated by the Art. 161 of the Civil Procedural Code of Ukraine. At the same time, either summary or written proceedings, which are regulated by the Civil Procedural Code of Ukraine, cannot be regarded as manifestations of shortened judicial proceedings or rocket docket during the military armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. On the contrary, another conclusion is quite logical – that the application of summary proceedings contributes to the implementation of the right to a fair trial enshrined in the Art. 6 of the European Convention on Human Rights.

Further improvement of the procedures for summary proceedings should be carried out by taking into account the requirements of international and legal standards, as well as principles of civil legal proceedings, in particular the requirements of the content of the pro rata principle.

Key words: civil legal proceedings, principles of civil legal proceedings, pro rata principle, fair hearing of civil cases, rule of law, action proceedings, injunctive proceedings, summary action proceedings, streamlined court procedures, European Court of Human Rights.

Постановка проблеми. Як відзначено в юридичній літературі, розпочата у 2016 році судова реформа спричинила необхідність розроблення нових підходів щодо здійснення правосуддя, удосконалення порядку розгляду та вирішення цивільних справ. Завантаженість судів, які розглядають цивільні справи, не давала можливості своєчасного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних і юридичних осіб [1, с. 77]. Однією зі значних новацій цивільного судочинства України, спрямованих на диференціацію судочинства на види судових проваджень, є можливість здійснення цивільного судочинства за правилами спрощеного провадження. Відповідно, нині в доктрині цивільного процесуального права відбувається формування спрощених судових процедур, які оптимізують цивільне судочинство задля ефективного здійснення правосуддя в цивільних справах.

Як слушно відзначає С.Г. Музичко, запровадження спрощеного виду позовного провадження є вибором нашою державою європейських стандартів правосуддя. Це потребує особливого акценту з огляду на те, що саме євроінтеграційний вектор розвитку України, її правової системи та законодавства чинить вагомий вплив на розвиток цивільної процесуальної форми. Орієнтири на кращі європейські практики та запозичення прогресивних інститутів цивільного процесуального права є однією з рушійних сил реалізації ідеї процесуальної економії у вітчизняному судочинстві [2, с. 31-32]. Самі можливість і порядок розгляду цивільних справ у порядку спрощеного провадження мають розглядатись насамперед з точки зору міжнародно-правових стандартів і закріплені в багатьох міжнародних і національних нормативно-правових актах [3, с. 305–348; 4, с. 249–260]. У правовій літературі всі міжнародні норми в галузі прав і свобод людини прийнято називати міжнародними стандартами [5, с. 66]. Розгляд питання про відповідність як цивільного судочинства, так і судового порядку розгляду та вирішення справ у порядку спрощеного провадження міжнародно-правовим стандартам, пов'язується також з реалізацією стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу.

Можна погодитися з висновком С.Я. Фурси та Є.І. Фурси про те, що оптимізуючими провадженнями, які створюють систему, узгоджуються між собою та істотно зменшують навантаження на суди, є спрощене провадження, наказне провадження, заочний розгляд справи. Такий порядок сприймається науковцями як додаткова, специфічна, спрощена форма розгляду та вирішення справи [6, с. 46–50].

З огляду на це актуальним є дослідження сутності наказного провадження як окремого виду спрощених судових процедур у вітчизняному цивільному процесуальному судочинстві.

Метою статті є дослідження сутності наказного провадження як окремого виду спрощених судових процедур у вітчизняному цивільному процесуальному судочинстві.

Стан опрацювання проблематики. Обґрунтування запровадження спрощених судових процедур у цивільному судочинстві розглядалися у працях таких сучасних українських учених, як В.І. Бобрик [7], І.А. Боровська [8], Ж.В. Васильєва-Шаламова, О.О. Лисак [9], О.Ю. Зуб [10; 11], І.О. Ізарова [12], М.М. Остап'як [13], А.В. Петровський [14; 15], Н.Ю. Сакара [16], Є.І. Фурса, С.Я. Фурса [6], О.В. Циркуненко [1; 17], О.О. Штефан [18] та ін. Так, О.Ю. Зуб визначає спро-

щене провадження як специфічну, додаткову форму розгляду й вирішення цивільних справ, яка ґрунтується на добровільному підході в його застосуванні, характеризується усіченим складом процесуальних правил у порівнянні із загальним порядком розгляду цивільних справ і завершується постановленням судового рішення особливої форми [10, с. 68]. О.В. Циркуненко зазначає такі специфічні ознаки спрощеного провадження: має похідний характер від загального порядку розгляду цивільних справ (правил розгляду цивільних справ у загальному позовному провадженні); має специфічну процесуальну форму відносно ординарної цивільної процесуальної форми; обмеженість дії основних засад здійснення судочинства; темпоральність спрощених процедур; постановлення судового рішення в його особливій формі та специфічна форма його оскарження; доступність та ефективність спрощених процедур, спрямованих на своєчасність поновлення порушеного права [17, с. 191]. Тобто можна констатувати, що нині наявна значна кількість наукових розвідок, що стосуються необхідності, проблематики й перспектив запровадження спрощених судових процедур у цивільне судочинство. Окремі аспекти цієї складної проблеми висвітлювалися в публікаціях автора цієї статті [4; 5; 19; 20].

Разом з тим, у науці цивільного процесуального права виникає потреба в дослідженні сутності саме наказного провадження як окремого виду спрощеного провадження.

Виклад основного матеріалу. Розвиток спрощених видів цивільного судочинства є яскравим проявом курсу на подальшу диференціацію судових процедур у вітчизняному судочинстві. На думку провідних українських вчених І.О. Ізарової та Ю.Д. Притики, національне процесуальне законодавство невпинно рухається в напрямі диференціації судових процедур, критеріями розмежування яких можуть слугувати: характер матеріальних правовідносин, специфіка мети судового провадження, особливості доказової бази тощо, де мова йде про зменшення тривалості судового провадження, простоту процедури розгляду та оптимізацію судочинства в цивільних справах. Важливим моментом сучасного етапу розвитку процесуального законодавства в його широкому сенсі є запровадження та використання різноманітних альтернативних методів урегулювання спорів, що створює можливості для популяризації звернення до примирних процедур. Останні в усій своїй множинності відзначаються рядом позитивних характеристик: простота процедури, орієнтація на врегулювання конфлікту та примирення сторін, залучення в ролі посередника різних суб'єктів, які є фахівцями в тій сфері, з якої виникли спірні правовідносини [21; 22].

Як слушно зауважує В. І. Бобрик, законодавче унормування спрощених видів судочинства спрямоване на забезпечення належної доступності судочинства в окремих категоріях справ незначної складності шляхом зниження судових витрат, скорочених строків судового розгляду та спрощення процесуальних вимог, які висуваються до діяльності суду та дій учасників судового провадження [7, с. 4].

Проаналізувавши окремі підходи учених-процесуалістів з цієї тематики, особливості законодавчої регламентації та функціонування спрощених проваджень у державах світу, О.Ю. Зуб вважає, що спрощене провадження в цивільному процесі слід розуміти як специфічну, додаткову форму розгляду й вирішення цивільних справ, яка ґрунтується на добровільному підході в його застосуванні, характеризується усіченим складом процесуальних правил у порівнянні із загальним порядком розгляду цивільних справ і завершується постановленням судового рішення особливої форми [10, с. 65].

Як уже зазначалось, слід підтримати наукову позицію науковців про те, що наказне провадження є видом спрощеного провадження [10; 11; 23]. Саме наказне провадження є певним міжгалузевим субінститутом, у порядку якого розглядаються безспірні вимоги, що пред'являються до суду в чітко визначених процесуальним законом випадках, з належним документальним підтвердженням права вимоги. Перелік таких вимог є усталеним протягом тривалого часу та унормований у ст. 161 ЦПК України.

У вітчизняній процесуальній доктрині проблематика наказного провадження є доволі розробленою. Так, В.Й. Кисіль визначає наказне провадження як вид цивільного судочинства, що здійснюється за відсутності спору про право шляхом видачі судового наказу, та полягає у спрощеній документарній процедурі захисту майнових прав та інтересів заявника (стягувача), вимоги якого до боржника щодо стягнення грошових коштів ґрунтуються на безспірних документах [24, с. 59]. На думку вченого, аналіз наказного провадження дозволяє додатково виокремити ще й такі його ознаки: 1) підставою для відкриття провадження у справі є прийняття судом заяви про видачі судового наказу; 2) сторонами у справі виступають заявник (стягувач) і боржник; 3) справа розглядається у спрощеному порядку в скорочені строки. Спрощений порядок наказного провадження полягає в тому, що видача судового наказу проводиться без судового засідання і сторони для заслуховування їх пояснень до суду не викликаються; 4) за результатами вирішення справи видається судовий наказ – особлива форма судового рішення. Особливість проявляється в тому,

що судовий наказ водночас є виконавчим документом і має скорочений строк набрання законної сили; 5) за наявності визначених у законі підстав судовий наказ може скасувати той самий суд, який його видав [24, с. 60].

Схожої думки дотримується і Ю. Навроцька, яка аргументує, що **наказне провадження** спрямоване на швидкий та ефективний захист безспірних прав особи за допомогою видачі судового наказу, який одночасно є і судовим рішенням, і виконавчим документом, а також зауважує, що в теорії цивільного процесуального права таке провадження ще називають письмовим через єдиний допустимий засіб доказування – документи [25, с. 438].

Ю. Труфанова та В. Голова виокремлюють такі **ознаки спрощеності, притаманні наказному провадженню**: одноособове вирішення справи суддею без проведення судового засідання та виклику сторін; відсутність притаманних позовному провадженню методів захисту (як, наприклад, мирова угода чи подання зустрічного позову); спрощеність доказування, яке ґрунтується лише на письмових достовірних доказах; скороченість строків, спрощеність форми оскарження та набуття законної сили судового наказу; скасування судового наказу судом, який його видав [26].

Розглядаючи поточний стан і перспективи розвитку міжгалузевого субінституту наказного провадження у вітчизняному судочинстві, доречно звернутися й до зарубіжного досвіду. Слід констатувати, що законодавці європейських країн приділяють велику увагу процедурам, які спрощують, прискорюють, сприяють ефективності здійснення розгляду цивільних справ. Наближення позитивного досвіду європейських країн у застосуванні спрощених процесуальних процедур до цивільного судочинства в Україні є важливим кроком розвитку доктрини цивільного процесуального права. Така думка ґрунтується на європейських стандартах, втілення яких у національний правовий простір є вимогою на шляху євроінтеграції нашої держави. Так, у Рекомендаціях R (81) 7 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо шляхів полегшення доступу до правосуддя, йдеться про запровадження ряду необхідних заходів, спрямованих на спрощення («слід вживати заходів, щоб всі процесуальні дії мали простий характер»), прискорення («слід скасувати застарілі процедури, які не мають практичної користі») та здешевлення («тією мірою, в якій судові витрати становлять явну перешкоду доступові до правосуддя, їх потрібно, якщо це можливо, скоротити або скасувати») судового провадження. Okремо відзначено, що для спорів з позовними вимогами на незначні суми слід передбачити процедуру, яка забезпечить можливість сторонам звернутися до суду без витрат, непропорційних сумі, що становить предмет спору. Задля цього варто було б запровадити спрощені порядки, уникати непотрібних судових засідань і обмежити право на оскарження [27].

Дослідник цієї проблематики С.В. Васильєв вказує на те, що у французькій науці процесуального права всі процедури, які відзначаються спрощенням, вважаються «особливими» (procedures particulieres). Це дозволяє відмежувати їх від загальної процедури. До спрощених відносять, зокрема: наказ про сплату (injonction de payer); наказ вчинити дію (injonction de faire); процедуру дозволу невідкладних питань (refere); процедуру одноосібного розгляду справ за запитом (procedure des ordonnances sur requete) [28, с. 213].

Розгляд різних аспектів проблематики наказного провадження в цивільному процесі змушує звернутись і до питання про доцільність існування такого порядку в рамках цивільного судочинства. Як зазначає С.Г. Музичко, простота процедури, безспірність вимог, що вирішуються в наказному провадженні, його безальтернативна документарна форма спонукали до дискусії, яка породила пропозиції винести справи наказного провадження за межі цивільної процесуальної форми, встановивши позасудовий порядок їх вирішення [20, с. 108]. Так, І.В. Андронов пропонує віддати їх на розгляд нотаріусам, визначивши конкретний перелік документів, на підставі яких нотаріусом може видаватися наказ про стягнення грошових коштів з боржника за кожною з передбачених законом вимог. Це, на думку вченого, дозволить розвантажити суди, прискорити захист порушеного права та додасть нотаріусам можливості заробляти своєю професією [30, с. 238]. Вважаю, що висновок про можливість винесення за межі цивільної процесуальної форми є передчасним, що не виключає продовження певних наукових дискусій з цієї проблематики.

Відзначаючи **значення запровадження наказного провадження як окремого виду спрощених проваджень, слід погодитись** із позицією С.Г. Музичко про те, що спрощеність процесу в разі заявлення документально підтверджених, очевидно безспірних вимог, яка проявляється в усіх його складових (доказуванні, формі вирішення справи, строках, процесуальних засобах, документальному поєднанні судового рішення та виконавчого листа тощо), є виправданою і такою, що раціоналізує судовий захист, робить його механізм дієвим і більш досконалим [29, с. 82].

Розглядаючи проблематику спрощеного провадження, слід підтримати думку Д.Д. Луспеніка, який справедливо вважає, що розгляд справи в письмовому провадженні не можна сприймати та оцінювати як прискорене судочинство [31]. У цьому аспекті варто нагадати, що відповідно до

ст. 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» забороняється скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства [32]. Проте ані спрощене, ані письмове провадження, які регламентовані ЦПК України, не можуть розцінюватися як прояви скороченого чи прискореного судочинства під час військової збройної агресії РФ проти України. Навпаки, цілком логічний інший висновок – про те, що застосування спрощених проваджень сприяє реалізації права на справедливий суд, закріпленого у ст. 6 ЄКПЛ.

Впровадження найкращих європейських практик судочинства, уніфікація підходів до судочинства українських і європейських судів, застосування європейських принципів організації роботи суду дозволять адаптувати судову систему України до європейських стандартів, забезпечуватимуть кращі умови для реалізації права на справедливий суд [17, с. 191]. Вважаю, що подальше вдосконалення процедур спрощеного провадження має здійснюватися з урахуванням вимог міжнародно-правових стандартів цивільного судочинства.

Висновки. Таким чином, автор вважає, що наказне провадження є особливим спрощеним видом цивільного судочинства, метою якого є швидкий та ефективний захист безспірних прав та інтересів осіб шляхом видачі судового наказу. Сам судовий наказ поєднує в собі властивості судового рішення та виконавчого документа. Наказне провадження націлене на спрощення, скорочення та здешевлення судової процедури для тих випадків, в яких це є виправданим і можливим. Саме тому розгляд справи в порядку наказного провадження за часом є менш тривалим і простішим з точки зору його організації (наприклад, не проводити судові засідання, а отже уникнути пов'язаних із ним процесуальних дій (викликів у судові засідання учасників справи, надання сторонами пояснень тощо).

Шлях України до вступу в ЄС передбачає запровадження нових стандартів функціонування судової влади. Впровадження міжнародних стандартів здійснення правосуддя та закріплення їх у національному цивільному процесуальному законодавстві є важливим етапом поширення європейського права на території України. Подальше вдосконалення процедур спрощеного провадження загалом і наказного провадження зокрема, має здійснюватись із урахуванням вимог міжнародно-правових стандартів. Введення спрощених позовних процедур є позитивним кроком, що відповідає загальносвітовим тенденціям розвитку цивільного судочинства.

СПИСОК ВИКОРИСНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Циркуненко О.В. Особливості розгляду цивільних справ у порядку спрощеного позовного провадження. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «ПРАВО»*. 2018. Вип. 28. С. 77–84.
2. Музичко С.Г. Принцип процесуальної економії в цивільному судочинстві України: дис. ... д-ра філос. : 08 – Право. Київ, 2024. 221 с.
3. Кройтор В.А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблеми сучасної теорії і практики: монографія. Харків: Право, 2020. 672 с.
4. Кройтор В.А. Теоретико-методологічні основи формування та функціонування системи принципів цивільного судочинства : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2021. 600 с.
5. Кройтор В.А., Степаненко Т.В. Стандарти Європейського Союзу в сфері цивільного судочинства і проблема доступу до правосуддя. *Наукові записки Харківського економіко-правового університету*. 2005. № 1 (2). С. 64–77.
6. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Новітня концепція спрощеного провадження в цивільному процесі. *Цивілістична процесуальна думка*. 2017. № 1. С. 46–50.
7. Бобрик В.І. Спрощення судового розгляду справ з невеликою ціною позову: європейський досвід і перспективи в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12. С. 4–9.
8. Боровська І.А. Особливості процесуальної форми спрощеного позовного провадження у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Вип. 65. С. 90–96.
9. Васильєва-Шаламова Ж.В., Лисак О.О. Поняття та характерні ознаки спрощеного провадження як виду процесуального провадження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. Вип. 4. С. 110–114. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/23.pdf.
10. Зуб О.Ю. Спрощене провадження як модель цивільного судочинства. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 131. С. 62–70.
11. Зуб О.Ю. Спрощене позовне vs. наказне провадження в цивільному процесі. *Журнал східно-європейського права*. 2018. № 58. С. 188–194.
12. Ізарова І.О. Науково-практичний коментар до цивільного процесуального законодавства Європейського Союзу: перші загальноєвропейські процедури розгляду і вирішення цивільних та комерційних справ транскордонного характеру – видачі Європейського судового на-

- казу й вирішення дрібних спорів. Ч. 1 / І.О. Ізарова ; пер. з англ. І.О. Ізарової, А.В. Сизової. Київ: Дакор, 2016. 308 с.
13. Остап'як М.М. Особливості спрощеного провадження в цивільному судочинстві Польщі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. № 55. С. 139–142. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/34695>.
 14. Петровський А.В. Інститут спрощених судових процедур у цивільному процесуальному законодавстві європейських країн. *Нове українське право*. 2023. Вип. 4. С. 30–38. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.4.4>.
 15. Петровський А.В. Теоретико-правові засади дослідження інституту спрощених судових процедур у цивільному процесі України. *Юридичний вісник*. 2023. № 2. С. 56–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v2.2023.7>.
 16. Сакара Н.Ю. Спрощене позовне провадження як новела цивільного процесуального права. *Проблеми цивільного права та процесу*. Харків, 2018. С. 202–205. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/25_05_2018/pdf/62.pdf (дата звернення: 23.09.2024).
 17. Циркуненко О.В. Спрощені провадження цивільного судочинства. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «ПРАВО»*. 2024. Вип. 40. С. 188–193.
 18. Штефан О.О. Практика вирішення проблем цивільної юрисдикції в країнах – членах ЄС. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2013. Вип. 5. С. 112–116.
 19. Кройтор В.А. Принцип пропорційності та проблема збереження гарантій справедливого судового захисту при запровадженні спрощених процедур у цивільному судочинстві. *Наукові перспективи*. 2024. № 12 (54). С. 1130–1144.
 20. Кройтор В.А. Особливості прояву принципу пропорційності в цивільному судочинстві. *Порівняльно-аналітичне право: електрон. наук. фахове вид.* 2018. № 1. С. 96–99. URL: http://www.pap.in.ua/1_2018/24.pdf.
 21. Притика Ю. Цивільний процес України: основні тенденції розвитку в період незалежності. *Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України: колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової*. Київ: Дакор, 2021. Гл. 1. С. 10–31.
 22. Ізарова І. Реформа цивільного процесу впродовж періоду незалежності України: нові цілі та засади. *Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України: колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової*. Київ: Дакор, 2021. Гл. 2. С. 32–59.
 23. Колос А. Теоретичні проблеми спрощеного провадження у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 32–35.
 24. Кисіль В.Й. Наказне провадження як спрощений вид цивільного судочинства. *Методологічні засади вдосконалення цивільного процесуального права*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 150-річчя від дня народження Є.В. Васьковського, м. Одеса, 8 квітня 2016 року. Одеса, 2016. С. 58–60.
 25. Навроцька Ю. Особливості процесу доказування у наказному провадженні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2016. № 855. С. 431–440.
 26. Труфанова Ю., Голова В. Наказне провадження як спрощена форма розгляду цивільних справ. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 2. С. 119–124.
 27. Рекомендація № R (81) 7 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо шляхів полегшення доступу до правосуддя: ухвалено Комітетом міністрів Ради Європи 14.05.1981 р. URL: <https://court.gov.ua/userfiles/08.pdf> (дата звернення: 23.09.2024).
 28. Васильєв С.В. Порівняльний цивільний процес: підруч. Київ: Алерта, 2015. 352 с.
 29. Музичко С.Г. Принцип процесуальної економії в цивільному судочинстві України: дис. ... д-ра філос.: 08 – Право. Київ, 2024. 221 с.
 30. Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України: монографія. Одеса: Юридична література, 2018. 372 с.
 31. Луспенник Д. Цивільний процес в умовах воєнного стану. Всеукраїнський вебінар, Національна школа суддів України. м. Київ, 13.05.2022. URL: <https://bit.ly/3LyLhXN> (дата звернення: 20.07.2024).
 32. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 20.07.2024).